

Seçimlere 4 ay kala Trump'ın durumu: Sorunlu ama ümitsiz değil!

Şanlı Bahadır Koç

Bundan yaklaşık 4 ay önce Trump'ın Kasım'da tekrar seçilmek için önemli teorik avantajları var gibiydi:

1) Büyüme, işsizlik, faiz, beklenti, borsa gibi göstergelere bakıldığında **ekonomi** en azından kağıt üzerinde oldukça iyi gidiyordu, ki birçok başka ülkede olduğu gibi ABD'de de bu seçmenlerin tercihini en çok etkileyen faktörlerin başında geliyor.

2) Ayrıca Trump ülkeyi popüler olmayan ve başarısız bir **savaşa sokmuş da değildi**. Hatta, biraz tartışmalı olsa da, birçok yerden Amerikan askerini çekmek istiyordu.

3) Bunun ötesinde, ABD başkanlık seçimlerinde Beyaz Saray'da oturan adayın ("**incumbent**") önemli bir avantajı oluyor. Daha çok tanınan, genelde daha çok para toplayan, daha tecrübeli olan, belli ilişkileri kurmuş ve oturtmuş "mevcut başkan"lar yüksek oranda tekrar seçiliyor.

4) Trump'ın bir avantajı da, **partisinin** elitleri arasında değilse de **tabanında çok ciddi desteğinin** olmasıdır. Taban çok az fireyle onun arkasında duruyor. Trump'ın destek tavanı hiç çok yüksek olmasa da, neredeyse hiç yüzde 40'ın altına düşmemiştir ve destek tabanı yüksek sayılabilir.

Bunun yanında,

5) **Demokrat Parti** kendi içinde önemli bir ideolojik tartışma yaşıyordu. Demokratların sonuçta çıkardığı aday **Joe Biden**, a) yaşı, b) geçmişte imza attığı çok sayıda tartışmalı karar, c) "sistemin adamı" ve tam bir Washington politikacısı oluşu gibi ciddi dezavantajlara sahipti.

6) İlave olarak, önümüzdeki dönemde ABD'nin **Çin** ile ciddi bir yarışa gireceği açık. Trump bunu mevcut politikacıların hemen hepsinden önce görmüştü. Çin konusunda şahinliğin patentini taşıdığını iddia

edebilirdi.

7) Kağıt üzərində **korona** da Trump için birçok avantajlar vaat ediyordu: i) dış dünyanın tehlikeli bir yer olduğunu, oradan önemli ölçüde geri çekilmek ve sınırları kapatmak gerektiğini hep söyleyegelmişti. ii) Ayrıca bu tür krizlerde halkın mevcut liderlere desteği genelde artar, kusurları vs. en azından bir süre için unutulur.

Bu gibi faktörlerin teorik olarak Trump'ın bugünlerde yarışta avantajlı hale getirmesi beklenirdi. Ekonomi, mevcut başkan olmak, büyük bir kriz, zayıf bir rakip, potansiyel olarak iç bölüme yaşayabilecek Demokrat Parti, kendi tabağının güçlü desteği ibreyi Trump'a doğru yöneltebilirdi.

Halbuki bugün kamuoyu yoklamalarında Trump ortalama 10 puana yakın geride. Bu oldukça önemli bir fark. Bazı önde gelen şirketlerinin yoklamalarında fark 13-14 puana kadar çıkıyor. Mevcut sistemin büyük ölçüde Trump'a karşı olduğu biliniyor. Medyasından profesyonel politikacılara, üniversiteden entellektüellere, bürokrasiden sivil toplum örgütlerine kadar önemli ölçüde Trump karşıtı olan sistem kamuoyu yoklamaları ile oynuyor olabilir mi? Bir kısmı bir derece belki ama herhalde hepsi değil.

Trump korona krizinde herhangi bir vasat bir başkanın yapabileceği başkansılığı gösterse,

1) başta bilmediği konuda boş konuşmak yerine hızla sonra daha sağlıklı karar almayı mümkün kılacak tedbirler alsa,

2) partileri, kongreyi, özel sektörü, üniversiteyi, bürokrasiyi, sivil toplum örgütlerini, yerel idarecileri bir araya getirse,

3) çok sayıda farklı uzmana danışsa, uzmanlarla en azından açıktan çalışmese,

4) birlik mesajları verse,

5) yerel yöneticilere liderlik etse ve onlara inisiyatif tanısa,

6) dünyada korona ile mücadeleye entelektüel ve siyasi liderlik etse,

7) kamuoyunu düzenli aralıklarla (ama kendi yaptığı gibi bıkıtırıcı sıklıkta değil) ve doğru şekilde bilgilendirse,

8) durumun biricikliğini ve ciddiyetini vurgulasa,

9) halkı dikkatli, temkinli, disiplinli, sağduyulu ve dayanışma içinde olmaya çağırırsa, hem insani ve maddi kayıplar muhtemelen daha az olur, hem de yukarıda saydığımız avantajlarının üzerine Joe Biden`a karşı önemli avantaj elde etmiş olurdu. “Demek Trump`ın böyle oturaklı ve ciddi tarafı da varmış” dedirtirdi.

Ama Trump bu! Karakterimiz hepimizin olduğu gibi onun da (belki hepimizden fazla!) hapishanesi. Yine bildiğini yaptı, düzensiz, bilgisiz, disiplinsiz, ciddiyetsiz ve “benmerkezci” bir görüntü verdi. İyi bir liderlik görüntüsü oluşturamadı. Ayrıca hem Cumhuriyetçilerin hem kendisinin en önemli demografik destekçisi olan yaşlılara, onları kolaylıkla feda etmeye hazır gibi görünerek tereddüte sürükledi. Yaşlılar sadece önemli büyüklükte değiller, aynı zamanda oy kullanma konusunda gençlere göre daha istekliler.

Bunun üzerine bir de Floyd olayı sonrasında yaşananlar geldi. O konuda da, bir parça empati gösterse, ülkedeki çok ciddi ırk probleminin varlığını kabul etse, siyah liderleri, tanınmış kişileri, kanaat önderlerini davet etse, polis reformu konusunda bir parça cevallık ve yaratacılık gösterse çok daha avantajlı bir konumda olabilirdi. Bunları yapsa, göstericilerin eylem ve taleplerindeki aşırılıklara karşı kontrollü bir sertlik görüntüsü verebilir, bu o kadar itici görünmezdi. Ama orada da sadece kendi sınırlı tabanına hitap eden bölücü bir tarz tutturdu.

Trump ülkenin demografik, ideolojik ve duygusal olarak oldukça farklı yerlere gittiğini tam fark edemiyor gibi görünüyor. Seçilmesinin birçok düşük ihtimalin bir araya gelmesinin sonucu bir tür “kaza” olduğunu, 2016’daki tabanını genişletmesi gerektiğini göremiyor. Bunlardan da önce, kendisine oy veren düşük gelirli, az bilgili, dünyayla bağlantısı sınırlı, daha çok iç bölgelerde ve taşrada yaşayanlara yönelik kalıcı bir ekonomik kazanım getiremedi. Bunun yerine birçok konuda partisinin daha çok zenginler lehine klişe vergi indirimi gibi politikalarını uyguladı. Artık özellikle pandemiden sonra epey popüler hale gelen Obama sağlık reformunun altını oymaya çalıştı.

Trump'ınki sağlam, iyi düşünölmüş, dizayn edilmiş ve uygulanmış bir popöлизм değil. Bu tür bir şey için aslında Amerika'da hala çok ciddi "pazar" var. Trumpinki daha çok refleksler, önyargılar, "dayılanmalar", böbürlenmelere dayalı. Halbuki düşük gelirli gruplara yönelik akıllıca politikalar Demokrat Parti elitlerinden hiç hazzetmeyen oldukça önemli bir kitleyi koparıp, kendi partisini de kalıcı olarak onlara bağlama şansı verirdi. Trump bu tür bir şeyi kişiliği ve birikimi ile ilgili herkesin bildiği kusur ve kısıtlılıkları nedeniyle gerçekleştirmedi.

Ama "ölmemiş candan da umut kesilmez." Trump, hiç kolay değil ama, "buralardan bile" işi hala döndürebilir. Olursa bu nasıl ve neden olabilir?

1) Bir kere hem genelde Cumhuriyetçiler hem de özelde Trump "Arap atı gibi" sonradan açılıyor. Sona yaklaştıkça oy oranı (muhtemelen) artacaktır.

2) Kamuoyu yoklamalarında genelde seçmenlere soruyorlar, halbuki daha sağlam sonuç veren "oy kullanmayı düşünenlere" sormak. Trump seçmeni, son aylarda biraz soru işaretleri oluşsa da daha heyecanlı ve oy kullanma eğilimi daha yüksek. Yani belki aslında fark şu an görünen kadar olmayabilir.

3) Ayrıca kamuoyu şirketlerinin genelde deneklerini hazırlarken Demokrat eğilimlilere daha fazla ağırlık verdiğine dair de düşünceler var.

4) Joe Biden uzun süredir pek ortalıkta görünmüyor. Bu normalde dezavantaj olsa bile bu sefer, a) kendi gaf yapacak "fırsat bulamadığı" için ve tüm ekranları Trump'ı bırakarak b) onun korona krizindeki beceriksizlik ve Floyd olayındaki duyarsızlığı sayesinde "oturduğu yerden" seçimi kazanacak noktaya getirdi. Ama Biden kameralardan ilelebet kaçamayacak. "Yakalandığında" da belki a) yapacağı gaflar, b) bundan daha önemlisi zihinsel melekelerindeki gerilemeyi gösteren işaretler veya c) danışmanlarının bunları engellemek için onu sürekli "kaçak oynatmaya" çalışmasıyla oluşabilecek tereddütlerle büyük ve ani düşüşler yaşayabilir. Televizyon tartışmaları Trump için önemli bir fırsat olabilir.

5) Ayrıca birçok kişi çok önemli olmadığını düşünse de yardımcı tercihi partinin bir grubunu ona oy verme konusunda daha az istekli hale getirebilir.

6) Yukarıda bahsettiğimiz “birden Trump’tan soğuyan yaşlılar” sinirleri geçtikten sonra başka faktörleri dikkate alarak tekrar ona dönebilir.

7) Para her şey değil ama Amerikan sisteminde oldukça önemli. Para konusunda Trump’ın hala avantajı var. Gerçi belki bu avantaj azalabilir ya da tersine dönebilir.

8) Gençler genelde Trump’a tepkili ama “herkes bilir ki,” gençler genelde sandığa daha az gider.

9) Trump, seçim ve delege sistemindeki avantajıyla, aynen 2016’da olduğu gibi, Biden’dan az oy alarak kazanabilir.

10) Rudy Guiliani Ukrayna’da Biden’ın oğlu hakkında epey bir “araştırma” yaptı. Belki oralardan güçlü bazı “bulgular” çıkartabilir.

11) Biden sonuçta tam bir Washington politikacısı, değişim yaratacak biri gibi görünmüyor pek. Trump, tüm abukluk ve çelişkilerine rağmen, hala sistemi zorlayan biri gibi görülüyor ve bu bir avantaj.

12) Diğer başka birçok soru ve kategorinin aksine ekonomi konusunda seçmenler Trump’ı hala önemli ölçüde daha üstün görüyorlar. Seçim yaklaşırken i) büyüme, istihdam, ücretler vs normal dönmeye başlarsa, veya, ii) tam tersine, “aslında Trump normalleşmeyi hızlandırmak istiyor ama Demokratlar ve Washington politikacıları bunu engellemeye çalışıyor” şeklinde bir görüntü oluşursa, bu da Trump’a yarayabilir. “Bu kriz gelmeden ekonomi fena değildi, Trump yine düzeltebilir ama bu yarı-bunak Biden bunu yapabilecek gibi durmuyor pek” düşüncesi yerleşirse sonuca önemli etki edebilir.

13) Floyd olayı bazı kesimlerde ırkçılık, ırk eşitsizliği, polis şiddeti gibi konularda bir tür iç sorgulamayı beraberinde getirdi. Kimse ırkçı olmak veya öyle görünmek istemiyor. Ama eğer bu protesto hareketi, a) şiddet ve yağma gibi eylemlere, b) seçim sonrasında bazılarını ürkütecek tür ve boyutta bir değişimden bahsetmeye devam ederse, c) bu dalganın Demokratlara Temsilciler Meclisi’nin yanında Senato’da da çoğunluğu getireceği ve bunun da kontrolsüz ve belki geri çevrilemez bazı değişimleri mümkün kılacağı endişesi oluşursa bazı seçmenler tekrar düşünmeye başlayabilir.

14) Buna paralel bir şəkildə Trump və ekibi, “bu Biden zayıf və iktidarsız, seçilirsə o hep bildiyiniz Washington politikacıları və son aylarda şaha kalkan radikal qruplar sazı elinə alacaq və o zaman göreceksiniz gününüzü” dediklerinde bu belki bir parça karşılık bulabilir.

Ama tabii Trump, 1) ne kadar muhtemel ve büyük olduğu tartışılır bu gelişmeleri de kullanamamayı başarabilir.

2) Koronada yaşanacak ikinci ve üçüncü dalgaların sorumluluğu haklı olarak onun kapısına bırakılacaktır.

3) Herkesin gördüğü gibi Trump’a karşı çok ciddi ve yaygın bir tepki var. Bu Demokratlar’ın daha çok sayıda seçmeni sandığa taşımalarını sağlayabilir, mesaj disiplini korumalarına yardımcı olabilir, seçime kadar ciddi bir iç bölünme yaşamalarının önünü kapayabilir.

4) Biden yukarıda saydığımız eksik ve kusurlarının yanında halkın anlayabileceği türden konuşmaktan çok uzak robotik bir siyasetçi de değil. Bazen biraz abartsa da “folksy” bir tarafı var.

5) Obama’nın da giderek hem daha çok sahne alması ve belki Biden’ın kararları üzerine etki etmesi Demokratlara yönelik eğilimi güçlendirebilir. Daha önce burada dediğimiz gibi Obama Biden’ı kendi yap(a)madığı kalıcı değişimlere yönelmek konusunda cesaretlendirebilir.

Sonuç olarak Trump kendisine verilen fırsatı çok iyi kullanamadı, önemli derecede geriye düştü ve “Trump’ı tekrar başkan yapmak” zorlaştı. Bu fark kapatılmaz da değil ama oldukça zor. Bu durum 2024’de Tucker Carlson’un adaylık yolu açılmış olabilir. Carlson geçmişte birçok kusuru olsa da son dönemde Trump’ın akıllı versiyonu görüntüsü çiziyor. Tek dönemlik bir Biden devrinden sonra şanslı olduğunu düşünebilir. Tabii daha 2024’e daha çok var ve daha bu seçim bitmedi. Her zaman olduğu gibi “tüm zamanların en önemli seçimi.”